

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi eräiden yhteiskunnallisten tehtävien korvaamisesta evankelis-luterilaiselle kirkolle

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt 11.4.2014 päivätyllä kirjeellä (dnro OKM/8/040/2014) Suomen evankelis-luterilaiselta kirkolta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi eräiden yhteiskunnallisten tehtävien korvaamisesta evankelis-luterilaiselle kirkolle. Lausunto on pyydetty toimittamaan viimeistään 30.5.2014.

Opetus- ja kulttuuriministeriössä laadittu luonnos esityksestä ehdotettavaksi laiksi liittyä valtiovarainministeriössä syksyllä 2013 laadittuun työryhmämuistioon, jossa käsitellään evankelis-luterilaisen ja ortodoksisten seurakuntien sekä muiden uskonnollisten yhteisöjen yhteiskunnallisista tehtävistä aiheutuvien kustannusten korvaamista, ja tuossa työryhmämuistiossa otettuun kantaan. Kirkkohallituksen esitys 1/2014 kirkolliskokoukselle koskee tuosta työryhmämuistiosta valtiovarainministeriölle annettavaa lausuntoa.

Esityksessä ehdotetussa laissa on tarkoitus säätää hautaustoimeen, väestökirjanpitoon sekä kulttuuri-

historiallisesti arvokkaiden rakennusten ja irtaimiston ylläpitoon liittyvien laissa säädettyjen tehtävien korvaamisesta evankelis-luterilaiselle kirkolle. Korvaus suoritettaisiin valtionavustuksen muodossa Kirkon keskusrahastolle ja sen määrä olisi vuodesta 2016 lukien 114 miljoonaa euroa. Avustusta korotettaisiin vuosittain kuluttajahintaindeksin mukaan.

Ehdotuksen mukaan valtionapuviranomaisena toimisi opetus- ja kulttuuriministeriö. Laissa tarkoitettuun valtionavustukseen sovellettaisiin valtionavustuslain (688/2001) säännöksiä valtionavustuksen myöntämisestä ja maksamisesta, sen käytöstä, valvonnasta, palauttamisesta ja takasinperinnästä sekä säännöksiä valtionavustuspäätöksen tiedoksiannosta ja muutoksenhausta.

Ehdotetun lain on tarkoitus tulla voimaan maaliskuussa 2015 siten, että sitä sovellettaisiin vuoden 2016 alusta lukien.

Kirkkohallitus on käsitellyt asiaa täysistunnossaan ja esittää, että kirkolliskokous antaisi liitteen mukaisen lausunnon.

Helsingissä 22 huhtikuuta 2014

Arkkipiispa

Kari Mäkinen

Kirkkoneuvos

Pirjo Pihlaja

Asia Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi eräiden yhteiskunnallisten tehtävien korvaamisesta evankelis-luterilaiselle kirkolle

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Kirkolliskokous esittää asiassa pyydettyä lausuntonaan opetus- ja kulttuuriministeriölle kunnioittavasti seuraavan:

Kirkolliskokous pitää opetus- ja kulttuuriministeriössä laadittua luonnosta hallituksen esitykseksi valtiovarainministeriössä lokakuussa 2013 valmistuneessa työryhmämuistiossa, joka koskee evankelis-luterilaisten ja ortodoksisten seurakuntien sekä muiden uskonnollisten yhteisöjen yhteiskunnallisista tehtävistä aiheutuvien kustannusten korvaamista, otetun kannan mukaisena. Kirkolliskokous on myös valtiovarainministeriölle antamassaan lausunnossa katsonut, että se pitää mahdollisena seurakuntien yhteisövero-osuudesta luopumista ja siirtymistä lakisääteiseen valtionapupuun aikaisintaan vuoden 2016 alusta lukien, mikäli taloudelliset ja kyseisessä lausunnossa mainitut edellytykset täyttyvät.

Kirkolliskokous kiinnittää kuitenkin huomiota luonnoksen seuraaviin kohtiin ja pitää ehdotettujen korjausten huomioon ottamista tärkeänä lain jatkovalmistelussa.

1 Lain tavoitteet

Esityksen yleisperustelujen mukaan lailla on kolme keskeistä tavoitetta. Ensimmäisenä tavoitteena on selkeyttää lainsäädännöllistä tilannetta niin, että laissa säädetään valtion velvollisuudesta korvata evankelis-luterilaiselle kirkolle hautaustoimen, väestökirjanpito tehtävien sekä kulttuurihistoriallisesti merkittävien rakennusten ja irtaimiston ylläpidon hoitaminen. Toisena tavoitteena on sitoa valtion kirkolle myöntämä korvauksen käyttäminen edellä mainittuihin tehtäviin ja kolmantena tavoitteena säätää evankelis-luterilaiselle kirkolle tulevalle avustukselle kohtuullinen lähtötaso.

Kirkolliskokous pitää esitettyjä tavoitteita hyväksyttävänä. Tämän lisäksi tavoitteena voidaan pitää nykyistä suhdanneherkkää yhteisövero-osuutta vakaampaa korvaustapaa, joka samalla luo ennustettavuutta seurakuntien ja seurakuntayhtymien talouteen.

2 Lain tarkoitus

Ehdotetun lain 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on korvata hautaustoimeen, väestökirjanpitoon sekä kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja irtaimiston ylläpitoon liittyvät laissa säädetty tehtävät. Toisin kuin nykyisessä käytännössä, jossa seurakunnat saavat osuuden yhteisöveron tuotosta, laista kävisi selkeästi ilmi, mitä kirkon hoitamia yhteiskunnallisia tehtäviä valtio rahoittaa.

Lain tarkoitusta voidaan pitää tarkoituksenmukaisena. Kirkolliskokous on kuitenkin kiinnittänyt huomiota yleisperustelujen sivulla 10 olevaa mainintaa, jossa todetaan, että tarkoituksena on korvata kohtuullinen osuus lakisääteisistä yhteiskunnallisista tehtävistä. Perustelujen mukaan tehtävien kokonaismääräinen korvaaminen ei ole perusteltua, sillä korvattavat toiminnot hyödyttävät

osaltaan myös evankelis-luterilaista kirkkoa ja sen jäseniä. Kirkolliskokouksen mielestä perusteluja tulee tältä osin muuttaa.

Kirkolliskokous huomauttaa, että hautaustoimilain (457/2003) 6 §:n 2 momentin mukaan kyseisen säännöksessä tarkoitettujen maksujen tulee olla samat kaikille, joilla on oikeus tulla haudatuksi seurakunnan tai seurakuntayhtymän hautausmaalle. Lisäksi oikeusministeriön asiantuntija on marraskuussa 2013 katsonut eduskunnan perustuslakivaliokunnan kannanoton pohjalta (PeVL 71/2002 vp.), että kirkonkirjojen tietojen luovuttamisesta perittävien maksujen tulee olla samat kirkkoon kuulumattomille kuin kirkon jäsenille, koska kyse on yhteiskunnallisesta tehtävästä. Siten ei voida todeta, että lakisääteiset yhteiskunnalliset tehtävät hyödyttävät kirkon jäseniä. Enemminkin voidaan asettaa kyseenalaiseksi se, ettei tehtävistä aiheutuvia kustannuksia korvata kokonaismääräisesti. Sitä, että yhteiskunnallisista tehtävistä aiheutuvia kustannuksia joudutaan osittain kattamaan kirkon jäsenten maksamin kirkollisverovaroin, voidaan pitää kansalaisten yhdenvertaista kohtelua koskevan velvoitteen vastaisena.

3 Korvauksen maksaminen Kirkon keskusrahastolle ja avustusten jakaminen

Ehdotetun lain 2 §:n 1 momentin mukaan korvaus suoritettaisiin valtionavustuksen muodossa Kirkon keskusrahastolle valtion talousarvioon lain tarkoitusta varten otetusta määrärahasta. Säännöksen perusteluissa todetaan muun muassa, että koska korvaus maksettaisiin kirkolle vuosittain kertamaksuna, kuntien rahoitukseen sovellettava valtionosuusjärjestelmä ei sovellu kirkolle maksettavan korvauksen muodoksi. Lisäksi perusteluissa todetaan, että kirkon keskusrahaston tulisi jakaa avustus seurakunnille perustuen yhteiskunnallisten tehtävien hoitamisesta aiheutuvien kustannusten jakautumiseen seurakuntien kesken.

Kirkolliskokous yhtyy luonnoksessa esitettyyn arvioon siitä, että kuntien valtionosuusjärjestelmä ei sovellu kirkolle maksettavan korvauksen muodoksi. Tarvetta ei ole kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 49 §:n mukaisille kuukausittaisille maksuerille. Ehdotetun 4 §:n mukaan sovellettavan valtionavustuslain (688/2001) 12 §:n mukaan valtionavustus maksetaan valtionavustuksen saajalle yhtenä tai useampana eränä kustannusten sijoittumisen perusteella. Kirkolliskokous katsoo, että avustus tulisi maksaa yhtenä eränä kalenterivuoden alussa.

Kirkkolain (1054/1993) 16 luvun 5 §:n 2 momentin mukaan kirkkohallitus vastaa kirkon yhteisen jäsenrekisterin yleisestä toimivuudesta, tietohallinnosta ja tietoturvallisuudesta, rekisteritoimintojen yhtenäisyydestä ja sähköisestä arkistoinnista. Kirkon yhteisen jäsenrekisterin avulla seurakunnat toteuttavat laissa säädettyjä väestökirjanpitoon liittyviä tehtäviä. Lisäksi jäsenrekisterin kautta toteutettu käyttöyhteys väestötietojärjestelmään mahdollistaa sen, että kirkkoherranvirastot ja keskusrekisterit voivat antaa ajantasaisia virkatodistuksia jäsenistään. Kirkon yhteisen jäsenrekisterin käyttöpalvelujen (palvelimet, verkot, varmistukset yms.), perusylläpitotyön, kehitystyön sekä kirkkohallituksen jäsenrekisteriin liittyvän oman työn kustannusten on arvioitu olevan vuositasolla noin 2 miljoonaa euroa. Lisäksi kirkon keskusrahaston hallituksena kirkkohallitus myöntää vuosittain kirkkolain 22 luvun 6 §:n perusteella rakennusavustusta seurakunnille ja seurakuntayhtymille noin 4,5 miljoonaa euroa. Pääosa avustuskohteista on seurakuntien kulttuurihistoriallisia kirkollisia rakennuksia.

Kirkolliskokous katsoo, että kirkon keskusrahastolle maksettavaa avustusta tulisi voida käyttää myös kirkon keskusrahaston edellä mainittuihin menoihin, joita voidaan pitää lain tarkoituksen mukaisina kustannuksina. Tästä valtionavustuksen käyttötavasta tulee mainita esityksen perusteluissa.

4 Korvausmenettelyn sitominen valtionavustuslakiin

Ehdotetun lain 4 §:n mukaan laissa tarkoitettuun valtionavustukseen sovellettaisiin valtionavustuslain säännöksiä valtionavustuksen myöntämisestä ja maksamisesta, sen käytöstä, valvonnasta, palauttamisesta ja takasinperinnästä sekä säännöksiä valtionavustuspäätöksen tiedoksiannosta ja muutoksenhausta.

Kun kyse on erillisellä lailla evankelis-luterilaiselle kirkolle maksettavasta korvauksesta, kirkolliskokous katsoo, että valtionavustuslain 3 luvun 9 ja 10 §:n soveltaminen ei ole tarkoituksenmukaista. Pykälissä säädetään valtionavustuksen hakemisesta ja hakemukseen liitettävästä selvityksestä valtionavustuksen käyttötarkoituksesta. Kirkolliskokous pitää tarkoituksenmukaisena, että ehdotetun lain 2 §:ää selkeytetään siten, että siitä käy selkeästi ilmi kyseessä olevan vuosittainen korvaus. Käyttötarkoitus puolestaan käy ilmi jo ehdotetun lain 1 §:stä. Siten 4 §:n 1 kohta voisi kuulua seuraavasti: ” 1) 3 luvun 11 ja 12 §:n säännöksiä valtionavustuspäätöksestä ja valtionavustuksen maksamisesta;”. Tällöin opetus- ja kulttuuriministeriö tekisi valtionavustuspäätöksen suoraan lain nojalla ilman erillistä hakumenettelyä.

Koska ehdotetun 2 §:n mukaan avustuksen saajana olisi Kirkon keskusrahasto, kirkolliskokous katsoo, että muun muassa valtionavustuslain 14 §:ssä säädetty valtionavustuksen saajan tiedonantovelvollisuus ja 16 §:ssä säädetty tarkastusoikeus kohdistuisi nimenomaan Kirkon keskusrahastoon. Kirkon omalla sääntelyllä on mahdollisuus varmistua siitä, että Kirkon keskusrahastolla on riittävät keinot tarvittaessa tarkastaa valtionavustuksen lain tarkoituksen mukainen käyttö seurakunnissa ja seurakuntayhtymissä.

Kuten esitysluonnoksen yleisperusteluista käy ilmi, evankelis-luterilaisten seurakuntien hautaus-toimen nettokulut ovat vuonna 2012 olleet 112,5 miljoonaa euroa. Seurakuntien väestökirjanpitoon liittyvien tehtävien kustannusten arvioidaan olevan vuositasolla noin 4,6 miljoonaa euroa. Lisäksi seurakuntien kulttuuriperinnön ylläpidosta aiheutuneet nettokustannukset ovat vuonna 2012 olleet 21,6 miljoonaa euroa. Laissa ehdotettu lähtötaso ei riitä kattamaan edellä mainittuja seurakunnille yhteiskunnallisten tehtävien hoidosta aiheutuvia kustannuksia. Siten kirkolliskokous ei pidä todennäköisenä, että valtionavustuslain 5 luvun säännökset valtionavustuksen palauttamisesta tai takaisinmaksusta tulisivat käytännössä sovellettaviksi.

5 Evankelis-luterilaisen kirkon kuuleminen ja lain toteutuksen seuranta

Laissa on kyse kirkon ja valtion välisistä suhteista. Kirkkolain 20 luvun 7 §:n 2 momentin 6 kohdan mukaan kirkolliskokouksen asiana on antaa lausunto valtioneuvostolle kysymyksissä, jotka koskevat kirkon suhdetta valtioon. Kirkolliskokous katsoo siten, ettei nyt ehdotettua lakia voi muuttaa ilman, että kirkolliskokoukselle varataan tilaisuus antaa asiassa lausunto. Tämän seikan tulisi käydä ilmi esityksen perusteluista.

Lisäksi kirkolliskokous katsoo, että jos lakiluonnoksen 2 §:n 2 momentissa säädettyä indeksikorotusta ei poikkeuksellisesti voitaisi tehdä säädetyn mukaisena, asia edellyttäisi kirkkohallituksen kuulemista asiassa. Siten kirkolliskokous pitää perusteltuna, että 2 §:n 2 momenttiin lisättäisiin säännös siitä, että kirkkohallitusta tulee kuulla, jos korvauksen vuosikorotusta ei tehtäisi säädetyn mukaisena.

Esitysluonnoksen yleisperusteluissa on todettu, että hautaus-toimen vuosikustannusten odotetaan kasvavan aina vuoteen 2045 saakka. Tämä seikka huomioon ottaen, kirkolliskokous pitäisi tärkeänä, että lain perusteluissa tuodaan esille tavoite seurata laissa säädetyn korvaustason riittävyyttä säännönmukaisesti esimerkiksi viiden vuoden välein.

6 Muita huomioita

Esityksen vaikutuksissa, luonnoksen sivulla 11 todetaan, että avustuksen myöntäminen Kirkon keskusrahastolle edellyttäisi käytännössä kirkon keskusrahastojärjestelmän uudistamista. Voimassa olevassa kirkkolain 22 luvun 6 §:ssä säädetään kirkon keskusrahastosta ja sen varojen käytötarkoituksesta. Kirkon keskusrahaston varoja voidaan käyttää muun muassa taloudellisesti heikossa asemassa olevien seurakuntien ja seurakuntayhtymien tukemiseen sekä seurakuntien yhteistoiminnan ja seurakuntarakenteen kehittämiseen. Kun Kirkon keskusrahastolle maksettavan avustuksen tarkoituksena olisi korvata seurakunnille näiden yhteiskunnallisista tehtävistä aiheutuvia kustannuksia, edellyttää tämä mainitun kirkkolain 22 luvun 6 §:n muuttamista. Sen sijaan koko keskusrahastojärjestelmää ei ole tarve muuttaa.

Ehdotetun lain 4 §:n johtolauseessa valtiovastustuslain säädösnumero on kirjoitettu virheellisesti. Oikea säädösnumero on 688/2001.

Kirkolliskokouksella ei ole muuta huomautettavaa tehdystä luonnoksesta hallituksen esitykseksi.

Kirkolliskokous pitää tehtyä luonnosta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi eräiden yhteiskunnallisten tehtävien korvaamisesta evankelis-luterilaiselle kirkolle hyväksyttävänä, jos siihen tehdään edellä ehdotetut korjaukset.

Arkkipiispa

Kari Mäkinen

Kirkolliskokouksen pääsihteeri

Katri Kuuskoski

11.04.2014

Jakelussa mainituille

Viite

Asia

LAUSUNTOPYYNTÖ

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää jakelussa mainituilta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eräiden yhteiskunnallisten tehtävien korvaamiseksi evankelis-luterilaiselle kirkolle.

Lausunto pyydetään toimittamaan viimeistään **perjantaina 30.5.2014** sähköpostitse opetus- ja kulttuuriministeriöön osoitteeseen **kirjaamo(at)minedu.fi**. Kopio lausunnosta pyydetään toimittamaan sähköpostilla asian valmistelijoille opetus- ja kulttuuriministeriössä. Asian valmistelijoita ovat johtaja Tuula Lybeck ja hallitussihteeri Sini Lahdenperä.

Lisätietoja:

Johtaja Tuula Lybeck
Hallitussihteeri Sini Lahdenperä

puh. 02953 30201
puh. 02953 30392
etunimi.sukunimi@minedu.fi

Ylijohtaja

Riitta Kaivosoja

Hallitussihteeri

Sini Lahdenperä

Liitteet

Luonnos HEksi laiksi eräiden yhteiskunnallisten tehtävien korvaamisesta evankelis-luterilaiselle kirkolle

Jakelu

- Valtiovarainministeriö
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko
- Suomen ortodoksinen kirkko
- Suomen Islamilainen Neuvosto (SINE) ry
- Suomen vapaakristillinen neuvosto
- Jehovan Todistajat
- Suomen Vapaakirkko
- Katolinen kirkko Suomessa
- Suomen Helluntaikirkko
- Myöhempien Aikojen Pyhien Jeesuksen Kristuksen Kirkko
- Suomen Adventtikirkko
- Ortodoksinen Pyhän Nikolauksen Seurakunta
- Helsinki Islam Keskus
- Suomen Islamilainen Yhdyskunta
- Suomen Baptistikirkko
- Helsingin Juutalainen seurakunta
- Tampereen Islamin yhdyskunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden yhteiskunnallisten tehtävien korvaamisesta evankelis-luterilaiselle kirkolle

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki eräiden yhteiskunnallisten tehtävien korvaamisesta evankelis-luterilaiselle kirkolle. Laissa säädettäisiin kootusti evankelis-luterilaisella kirkolla hoidettavana olevien yhteiskunnallisten tehtävien, hautaustoimen,

väestökirjanpitotehtävien ja kulttuurihistoriallisesti merkittävien rakennusten ja irtaimiston ylläpidon korvaamisesta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2015. Lakia sovellettaisiin 1 päivänä tammikuuta 2016 alkaen.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 NYKYTILA.....	3
1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
<i>Hautaustoimi</i>	3
<i>Väestökirjanpito tehtävät</i>	4
<i>Kulttuurihistoriallisesti merkittävien rakennusten ja irtaimiston ylläpito</i>	5
<i>Muu yhteiskunnallinen työ</i>	5
<i>Verolait.....</i>	6
<i>Kirkon keskusrahasto</i>	7
1.2 Valtion tuki uskonnollisille yhdyskunnille muissa Pohjoismaissa	7
<i>Ruotsi.....</i>	7
<i>Norja</i>	7
<i>Tanska</i>	7
1.3 Nykytilan arviointi	8
<i>Hajanainen lainsäädäntö</i>	8
<i>Yhteisöverotuksen ongelmat</i>	8
<i>Kustannusten kasvu</i>	9
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	9
2.1 Tavoitteet	9
2.2 Toteuttamisvaihtoehdot.....	10
2.3 Keskeiset ehdotukset.....	10
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	10
<i>Taloudelliset vaikutukset</i>	10
<i>Vaikutukset seurakunnille</i>	11
4 ASIAN VALMISTELU.....	11
5 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ	11
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	13
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT	13
2 VOIMAANTULO.....	14
LAKIEHDOTUS	15
Laki eräiden yhteiskunnallisten tehtävien korvaamisesta evankelis-luterilaiselle kirkolle	15

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Evankelis-luterilainen kirkko huolehtii erilaisten yhteiskunnallisten tehtävien hoitamisesta osana toimintaansa. Sen hoitamista yhteiskunnallisista tehtävistä kolme on osoitettu sille lailla. Hautaustoimilain (457/2003), väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) sekä rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain (498/2010), jäljempänä *rakennusperintölaki* ja kirkkolain (1054/1993) nojalla sille hoidettavaksi kuuluvat yhteiskunnalliset tehtävät ovat hautaus-toimi, väestökirjanpito tehtävät sekä kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja irtaimiston ylläpito.

Hautaustoimi

Evankelis-luterilaisten seurakuntien asema yleisten hautausmaiden ylläpitäjänä perustuu hautaustoimilakiin. Hautaustoimilain 3 §:n mukaan evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnilla tai seurakuntayhtymillä on velvollisuus ylläpitää yleisiä hautausmaita. Evankelis-luterilaisen kirkon seurakunta tai seurakuntayhtymä on velvollinen vaadittaessa osoittamaan hautasijan vainajalle, jonka kotikunta oli kuolinhetkellä seurakunnan tai seurakuntayhtymän alueella. Jos vainajalla ei kuollessaan ollut kotikuntalaissa tarkoitettua kotikuntaa, velvollisuus on sillä seurakunnalla tai seurakuntayhtymällä, jonka alueella vainaja kuollessaan asui. Seurakunta tai seurakuntayhtymä on lisäksi velvollinen vaadittaessa osoittamaan hautasijan myös sellaiselle kuolinhetkellä ulkomailla asuneelle Suomen kansalaiselle, jonka viimeinen kotikunta ennen ulkomaille muuttamista oli seurakunnan tai seurakuntayhtymän alueella.

Seurakunnilla ja seurakuntayhtymillä on lain mukaan velvollisuus osoittaa hautasija

pyynnöstä myös erilliseltä tunnustuksettomalta hauta-alueelta, joka ei saa sijaita kohtuuttoman kaukana seurakunnan tai seurakuntayhtymän alueesta. Lisäksi seurakunnat ylläpitävät sankarihautausmaita, vaikka seurakunnilla ei ole lainsäädäntöön perustuvaa velvollisuutta niiden pitämiseen. Evankelis-luterilaisten seurakuntien omistuksessa on pääosa Suomen krematorioista.

Seurakunnat kattavat hautaustoimen kustannuksia seurakuntien verotuloilla ja hautaustoimen maksuilla. Seurakunnat saavat verotuloja seurakunnan jäseniltä perittävästä kirkollisverosta sekä seurakunnille tulevan yhteisöverotuoton osuuden kautta.

Hautaustoimilain 22 §:n mukaan yleisten hautausmaiden ylläpidosta aiheutuviin kustannuksiin käytettävissä olevasta rahoituksesta on säädetty erikseen. Lain esitöissä todetaan, että pykälässä tarkoitettu rahoitus sisältyisi evankelis-luterilaisten seurakuntien yhteisöveron tuotosta saamaan osuuteen.

Kirkon yhteisöverotuoton kautta saamaa rahoitusta on perusteltu sillä, että hautausmaiden ylläpito ja vainajien hautaamisesta huolehtiminen ovat terveydensuojelullisesta näkökulmasta välttämättömiä yhteiskunnallisia tehtäviä. Hautausmaiden ylläpidosta vastaaminen kuuluu näin ollen viime kädessä yhteiskunnalle. Kun tällainen välttämätön yhteiskunnallinen tehtävä annetaan evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien tehtäväksi, on perusteltua, että valtio huolehtii myös seurakuntien taloudellisista edellytyksistä tehtävän hoitamiseen.

Hautaustoimilain esitöissä todetaan lisäksi, että seurakuntien tulisi lisäksi jatkossa tarjota hautaustoimen palvelut samoin maksuperustein riippumatta siitä, oliko vainaja kirkon jäsen, sekä huolehtia erityisten tunnustuksettomien hauta-alueiden ylläpidosta. Valtiovaltan tulisi siten lakisääteisesti turvata yleisten hautausmaiden ylläpitoon käytettävissä oleva rahoitus.

Kirkkolain 17 luvun 9 §:n mukaan hautasian luovuttamisesta ja hautaamiseen liittyvistä palveluista tulee periä maksut, joiden määrittämisessä otetaan huomioon seurakunnalle palvelun tuottamisesta aiheutuvat kustannukset. Hautaustoimessa perittäviin maksuihin sovelletaan kirkkolain 17 luvun 9 §:n lisäksi, mitä hautaustoimilain 6 §:ssä ja kirkkolain 17 luvun 5 §:ssä säädetään.

Hautaustoimilain 6 §:n mukaan seurakunta tai seurakuntayhtymä voi periä maksuja hautasian luovuttamisesta, hautaamiseen liittyvistä palveluista ja haudan hoidosta. Maksut saavat olla enintään palvelun tuottamisesta aiheutuvien kustannusten suuruiset. Maksujen perusteiden tulee olla samat kaikille, joilla on oikeus tulla haudatuksi seurakunnan tai seurakuntayhtymän hautausmaalle.

Haudan hoitoa koskevista maksuista säädetään kirkkolain 17 luvun 5 §:ssä. Sen mukaan haudat on pidettävä hautausmaan arvoa vastaavasti hoidettuina. Haudan hoidosta vastaa hautaoikeuden haltija. Kirkkovaltuusto voi kuitenkin päättää, että seurakunnan kustannuksella huolehditaan hautausmaalla tai sen osalla olevien hautojen perushoidosta. Milloin hautausmaalle on haudattu vainaja, jonka muiston vaalimista on pidettävä seurakunnan kannalta tärkeänä, kirkkovaltuusto voi päättää, että hauta hoidetaan seurakunnan kustannuksella. Seurakunta voi sopia hautaoikeuden haltijan kanssa, että seurakunta ottaa korvauksesta määrääjäksi vastuun haudan hoidosta.

Suomessa kuolee vuosittain keskimäärin hieman alle 50 000 henkilöä. Tilastokeskuksen ennusteen mukaan kuolleiden määrä tulee kasvamaan noin 500 henkilöllä vuosittain aina vuoteen 2045 saakka. Tarkkoja tilastotietoja eri tahojen ylläpitämille hautausmaille haudattujen määristä ei ole saatavissa, mutta muille kuin evankelis-luterilaisille hautausmaille haudattujen osuuden voidaan arvioida olevan noin 1—2 prosentin luokkaa. Kuolleiden määrän kasvu tulee siis rasittamaan pääasiassa evankelis-luterilaisten seurakuntien hautaustoimea.

Hautaustoimen toimintakulut olivat vuonna 2012 noin 117 miljoonaa euroa ja hautaustoimen pääomakulut olivat 17,4 miljoonaa euroa. Pääomakuluja ovat kiinteistöön sidottu pääoman kustannukset, jotka koostuvat

koroista ja laskennallisista poistoista. Hautaustoimen tuotot olivat vuonna 2012 noin 21,8 miljoonaa euroa. Hautaustoimen tuotot keriyivät vuonna 2012 pääosin hautaustoimilain 6 §:n mukaisista hautaustoimen maksuista.

Väestökirjanpitotehtävät

Väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetussa laissa säädetään evankelis-luterilaiselle kirkolle kuuluvista väestökirjanpitoon liittyvistä viranomaistehtävistä. Lain 48 §:n mukaan evankelis-luterilaisen kirkon viranomaisten on pyydettäessä annettava todistuksia, otteita tai näitä vastaavia muita yksittäisiä kirjallisia selvityksiä hallussaan olevista, ennen uskontokuntien jäsenrekistereistä annetun lain (614/1998) voimaantuloa pidetyistä kirkollisista väestörekistereistä ja niihin kuuluvista asiakirjoista.

Väestötietojen luovuttamisen lisäksi seurakunnat vastaanottavat tiettyjä rekisterimerkintöjä, jotka välittyvät väestötietojärjestelmään. Lapsen kasteen yhteydessä tehdään ilmoitus lapsen nimestä, äidinkielestä ja uskontokunnasta ja vastaavasti avioliittoon vihkimisen yhteydessä ilmoitetaan tiedot vihkimisestä ja siihen liittyen mahdollinen tieto sukunimen muutoksesta. Seurakunta voi myös toimittaa avioliiton esteiden tutkimin, jos ainakin toinen kihlakumppaneista on kirkon jäsen. Lisäksi seurakunnat antavat jäsenistään väestötietojärjestelmää hyväksikäyttäen virkatodistuksia.

Evankelis-luterilainen kirkko on ottanut vuonna 2012 käyttöön yhteisen jäsentietojärjestelmän. Vanhoja kirkonkirjoja, jotka kuuluvat kirkolliseen väestörekisteriin, digitoidaan tällä hetkellä osaksi kirkon uutta tietojärjestelmää. Digitointityö on tarkoitus saattaa loppuun syksyllä 2015. Yhteisen tietojärjestelmän käyttöönottoaminen parantaa väestökirjanpitotehtävien hoitamista niin, että tutkimukset voidaan jatkossa tilata yhdestä seurakunnasta.

Seurakunnille kuuluvien väestökirjanpitotehtävien hoitamisesta aiheutuvien kustannusten rahoituksesta ei säädetä laissa erikseen. Seurakuntien kirkkoherranvirastojen ja keskusrekisterien kulut olivat vuonna 2012 noin 24,7 miljoonaa euroa ja tuotot noin

1,4 miljoonaa euroa. Väestökirjanpitotehtävien osuus kuluista oli kirkkohallituksen arvon mukaan noin 4,6 miljoonaa euroa.

Kulttuurihistoriallisesti merkittävien rakennusten ja irtaimiston ylläpito

Kirkkolain 14 luvun 5 §:ssä säädetään kirkollisen rakennuksen suojelusta. Kirkollisen rakennuksen suojelun tavoitteena on turvata kirkollinen rakennettu kulttuuriympäristö osana kulttuuriperintöä, vaalia sen ominaisluonnetta ja erityispiirteitä sekä edistää sen kulttuurisesti kestävä hoitoa ja käyttöä.

Kirkollinen rakennus, joka on rakennettu ennen vuotta 1917, on suojeltu suoraan lain nojalla. Kirkkohallitus voi myös määrätä tätä myöhemmin käyttöön otetun kirkollisen rakennuksen suojeltavaksi, jos suojelu on perusteltua rakennushistorian, rakennustaiteen, rakennustekniikan tai erityisten ympäristöarvojen kannalta. Rakennuksen suojelu käsittää myös sen kiinteän sisustuksen, siihen liittyvät maalaukset ja taideteokset sekä rakennuksen pihapiirin.

Kirkolliset rakennukset muodostavat merkittävän osan Suomen kansallisesta rakennusperinnöstä. Kirkkoja ja kappeleita rakennettaessa on käytetty kulloisenkin aikakauden parasta osaamista ja parhaita materiaaleja. Maassamme säilyneistä vajaasta 80 keskiaikaisesta rakennuksesta kolmea lukuun ottamatta kaikki ovat kirkkoja.

Kirkkolain tarkoittamia kirkkoja on yhteensä 796. Ennen vuotta 1917 rakennettuja kirkkoja, jotka ovat suoraan lain nojalla suojeltuja, on 523. Vuoden 1917 jälkeen rakennetuista 273 kirkosta 44 on suojeltu erillispäätöksellä. Historiallisista kirkoista 43 on autiokirkkoja, joiden vakituinen seurakuntakäyttö on lakannut.

Suomen keskiaikaisesta sekä 1600- ja 1700-luvulta peräisin olevasta kulttuurihistoriallisesti arvokkaasta esineistöstä suurin osa on kirkollista esineistöä, joka on seurakuntien omistuksessa, käytössä ja hoidossa.

Evangelis-luterilaisen kirkon kansallisen kulttuuriperinnön ylläpitämisen kustannukset on rajattu tarkasti. Kulttuuriperinnön hoitoon liittyviä kustannuksia aiheuttavat korjaukset, joilla edistetään rakennuksen säilymistä sekä peruskorjaukset, joissa rakennuksen ja alueen

ominaisluonne sekä historiallinen aitous säilyvät taikka, joissa työ tehdään rakennuksen rakentamisajankohdan mukaisilla työtavoilla ja rakennukseen sopivilla perinteisillä rakennusmateriaaleilla.

Rakennusperintölaissa (498/2010) ja maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) on säännökset valtion korvausvelvollisuudesta suojellun rakennuksen omistajalle. Rakennusperintölain mukaan rakennuksen omistajalla on oikeus saada valtiolta täysi korvaus, jos suojelusta tai vaarantamiskiellosta aiheutuu hänelle merkityksellistä vahinkoa tai haittaa. Rakennusperintölain 2 §:n 4 momentin mukaan kirkollisista rakennuksista säädetään kirkkolaissa. Rakennusperintölain 2 §:n soveltamisalasäännös sulkee kirkolliset rakennukset pois rakennusperintölain soveltamisalasta.

Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 57 §:n mukaan asemakaavaan voidaan ottaa rakennusperintölaissa tarkoitetun kohteen suojelemiseksi tarpeelliset määräykset. Korvausvelvollisuus ei kuitenkaan koske julkisyhteisöjen omistamia rakennuksia.

Evangelis-luterilaisella kirkolla ei ole mahdollisuutta saada korvausta valtiota kirkollisten rakennusten suojelusta rakennusperintölain tai maankäyttö- ja rakennuslain säännösten perusteella.

Vuonna 2012 seurakuntien kulttuuriperinnön ylläpidosta aiheutuneet kustannukset olivat yhteensä noin 22 miljoonaa euroa. Kulttuurihistoriallisten investointien osuus kokonaiskustannuksista oli 12,5 miljoonaa euroa ja omaisuuden hoidosta aiheutuneiden kustannusten määrä oli 9,5 miljoonaa euroa. Kulttuurihistoriallisesti merkittävistä rakennuksista ja irtaimistosta on arvioitu kertyvän tuottoa yhteensä noin 0,4 miljoonaa euroa.

Muu yhteiskunnallinen työ

Evangelis-luterilaiset seurakunnat harjoittavat lakisäateisten yhteiskunnallisten tehtävien hoitamisen lisäksi laajasti sosiaalista palvelutoimintaa. Tällaista toimintaa ovat diakonia, perheneuvonta ja sairaalasielunhoito. Lisäksi seurakuntien toimintaan kuuluu lapsi- ja nuorisotyötä.

Palvelutyön nettokulut vuonna 2012 olivat yhteensä noin 140 miljoonaa euroa ja seura-

kuntien lapsi- ja nuorisotyön nettokulut olivat noin 339 miljoonaa euroa. Seurakunnat eivät saa valtiolta erillistä rahoitusta sosiaalisen palvelutoiminnan ja lapsi- ja nuorisotyön hoitamiseksi.

Valtion korvausvelvollisuuden ei katsota ulottuvan näiden tehtävien korvaamiseen vaan seurakunnat huolehtivat näiden tehtävien hoitamisesta kirkollisverotuksen kautta saamallaan rahoituksella.

Verolait

Seurakuntien veronsaaja-asemasta säädetään yhteisöveron osalta tuloverolaissa (1535/1992). Lain 1 §:n 3 momentin mukaan yhteisön ja yhteisetyuden tulosta suoritetaan veroa valtiolle, kunnalle ja seurakunnalle. Verontilityslain (532/1998) 12 §:ssä säädetään siitä, miten yhteisöveron tuotto jaetaan veronsaajaryhmien kesken. Pykälän mukaan valtion jako-osuus on 69,72 prosenttia, kuntien jako-osuus 28,06 prosenttia ja seurakuntien jako-osuus 2,22 prosenttia yhteisöverosta. Evankelis-luterilaisten seurakuntien yhteisövero-osuus on 99,92 prosenttia ja ortodoksisten seurakuntien yhteisövero-osuus 0,08 prosenttia seurakuntien yhteisöverosta.

Evankelis-luterilaisen kirkon yhteisöverotuoton osuus vuonna 2012 oli 95,9 miljoonaa euroa. Ortodoksisen kirkon yhteisöverotuoton osuus vuonna 2012 oli noin 100 000 euroa.

Ennen nykyisen tuloverolain voimaantuloa vuonna 1993 yhteisöt olivat kirkollisverovelvollisia. Tämä johtui siitä, että kirkollisverotuksessa ei alun perin tehty eroa luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden välillä. Yhteisöjen kirkollisverovelvollisuuden säilyttämistä alettiin kuitenkin myöhemmin perustella sillä, että seurakunnat osallistuvat laajasti eräiden sellaisten yhteiskunnallisten palvelujen tuottamiseen, joista koituu hyötyä koko yhteiskunnalle.

Tähän näkökantaan on viitattu Kirkko ja valtio -komitean mietinnössä (KM 1977:21), Kirkko ja valtio -työryhmän mietinnössä (KM 1982:47) sekä valtion ja kirkon taloussuhteita käsitelleen toimikunnan mietinnössä (KM 1997:7). Kirkkojen yhteiskunnallisina palveluksina on erityisesti pidetty väestökirjanpitoa, hautausmaiden perustamista ja yllä-

pitoa, kulttuurityötä, diakoniatyötä sekä monenlaista sosiaali- ja nuorisotoimintaa sekä kulttuurihistoriallistesti merkittävien kirkkorakennusten hoitamista. Valtiovalta on pitänyt näitä tehtäviä niin tärkeinä yhteiskunnan kannalta, että niiden rahoitus on järjestettävä myös yhteisöjen maksamista varoista.

Laissa evankelis-luterilaisten seurakuntien jäsenten velvollisuudesta suorittaa veroa seurakunnalle (1013/2012) säädetään kirkollisveron keräämisestä seurakunnille. Lain 1 §:n mukaan velvollinen suorittamaan kirkollisveroa kunnallisverotuksessa verotettavien tulojen mukaan on verovuotta edeltäneen vuoden lopussa seurakunnan jäsenenä ollut henkilö ja seurakunnan jäsenenä kuollessaan olleen henkilön kuolinpesä. Kirkollisverosta ja siitä vapauttamisesta säädetään lisäksi kirkkolaisissa.

Kirkkolain 15 luvun 2 §:ssä säädetään seurakunnan jäsenen velvollisuudesta osallistua seurakunnan, seurakuntayhtymän ja kirkon tehtävien rahoittamiseen maksamalla kirkollisveroa. Maksuilla katetaan hiippakuntien ja kirkon keskushallinnon menot sekä muut laissa säädetyt kirkon keskusrahaston menot. Kirkollisverolla katetaan se määrä, joka kirkkovaltuuston tai yhteisen kirkkovaltuuston vuosittain hyväksymän talousarvion mukaan muiden tulojen lisäksi tarvitaan menojen suorittamiseen. Kirkkovaltuusto tai yhteinen kirkkovaltuusto päättää tuloveroprosentista 0,05 prosenttiyksikön tarkkuudella. Evankelis-luterilaisen seurakunnan jäsen suorittaa kirkollisveroa sille seurakunnalle, jonka alueella hänelle on kunnallisverotuksessa vero määrätty.

Verohallinnosta annetussa laissa (503/2010) säädetään seurakunnilta perittävistä verotuskustannuksista. Lain 30 §:n mukaan verotuskustannusten suorittamisesta huolehtii valtio. Verotuskustannuksia ovat valtion varsinaisen talousarvion mukaiset ja edellisen vuoden tilinpäätöksen perusteella tarkistettut Verohallinnon toimintamenot. Kustannusten määrää laskettaessa otetaan huomioon myös edellä mainittuihin Verohallinnon menoihin liittyvät arvonnalisäveromenot. Pykälän mukaan edellä tarkoitetuista vuotuisista kustannuksista valtio perii kunnilta yhteensä 30,8 prosenttia, evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnilta yhteensä

4,7 prosenttia ja Kansaneläkelaitokselta 5,9 prosenttia. Vuonna 2012 seurakunnilta peritiin verotuskustannuksista noin 20,5 miljoonaa euroa. Ortodoksiselta kirkolta ei peritä erikseen verotuskustannuksia yhteisöveron keräämisestä.

Kirkon keskusrahasto

Kirkkolain 22 luvun 6 §:ssä säädetään kirkon keskusrahastosta. Kirkon keskusrahasto on erillinen oikeushenkilö. Se on kirkon yhteinen rahasto, jonka varoja käytetään keskusrahaston talousarvion mukaisesti eläkkeiden ja perhe-eläkkeiden maksamiseen, taloudellisesti heikossa asemassa olevien seurakuntien ja seurakuntayhtymien tukemiseen sekä seurakuntien yhteistoiminnan ja seurakuntarakenteen kehittämiseen, hiippakuntien ja kirkon keskushallinnon menoihin, kirkon yhteisiin tarkoituksiin sekä muiden lakiin ja sitoumuksiin perustuvien kirkon menojen suorittamiseen.

Seurakunnille tulevaa yhteisöverotuoton osuutta ei makseta seurakunnille kirkon keskusrahaston kautta vaan se ohjautuu suoraan seurakuntien käytettäväksi. Kirkon keskusrahastosta säättävän kirkkolain pykälän mukaan yhteisöverotuoton osuuden jakaminen seurakunnille yhteiskunnallisten tehtävien hoitamiseen ei olisi tällä hetkellä mahdollista kirkon keskusrahaston kautta.

1.2 Valtion tuki uskonnollisille yhdykskunnille muissa Pohjoismaissa

Ruotsi

Valtio tukee uskonnollisten yhdyskuntien toimintaa taloudellisesti kaikissa Pohjoismaissa. Muissa Pohjoismaissa kirkot tai niiden seurakunnat eivät ole yhteisöveron veronsaajia. Sen sijaan uskonnolliset yhdyskunnat saavat eri muodoissa valtionavustusta tai valtionkirkkojen menoja maksetaan osittain valtion ja kuntien varoista.

Ruotsissa yleisten hautausmaiden ylläpidosta vastaavat pääasiassa Ruotsin kirkon seurakunnat. Poikkeuksen muodostavat Tukholman ja Tranåsın kaupungit, joissa kunta vastaa hautausmaiden ylläpidosta. Hautaus toimi rahoitetaan tuloverotuksen yhteydessä

kerättävällä, tulojen perusteella määräytyvällä hautausmaksulla (begravningsavgift). Maksu maksetaan kotipaikan seurakunnalle tai vaihtoehtoisesti kunnalle silloin, kun kunta vastaa yleisten hautausmaiden ylläpidosta.

Hautausmaksun tuotolla katetaan tiettyjen hautausmaiden peruspalvelujen menot, jolloin nämä palvelut ovat kuolinpesälle maksuttomia. Silloin, kun vainaja haudataan muualle kuin vainajan kotipaikan seurakunnan hautausmaalle, seurakunta maksaa hautauskustannuksista erikseen vahvistetun taksan mukaisen korvauksen kyseisen hautausmaan ylläpitäjälle.

Ruotsin kirkko saa valtiolta korvausta kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kirkollisten rakennusten ja irtaimistojen hoidosta ja ylläpidosta. Tuen määrä on tällä hetkellä 460 miljoonaa kruunua (noin 53,6 miljoonaa euroa). Tuen jakamisesta seurakunnille päättävät Ruotsin kirkko ja sen hiippakunnat.

Norja

Norjan kirkon toiminta on rahoitettu pääasiassa julkisin budjettivarojen. Valtion talousarvioon on varattu määrärahat papiston palkkaukseen, kirkon keskus- ja aluehallintoon sekä tuomiokirkon ylläpitoon samoin kuin erilaisten kirkollisten järjestöjen ja tavoitteiden tukemiseen.

Kuntien talousarviossa on varattu määrärahat kirkon paikallistoimintaan ja paikallisten hallintoelinten toimintaan sekä kirkkorakennusten ylläpitoon. Kunnilla on ollut taloudellinen vastuu ylläpitää noin 1600 kirkkoa sekä palkata riittävästi työntekijöitä kirkolliseen työhön. Norjassa ei ole käytössä erillistä kirkollisveroa.

Tanska

Tanskan valtion mukaan evankelisluterilainen kirkko on Tanskan kansankirkko, jota valtio tukee. Tanskan kirkon talous voidaan jakaa kolmeen osaan, joista ensimmäisen muodostaa paikallistalous. Siihen sisältyvät seurakuntien kirkko-, pappila- ja hautausmaarahastot sekä rovastikuntien rahastot. Nämä paikalliset rahastot kattavat lähes 77 prosenttia kaikista kansankirkon menoista. Paikallistalouden menot katetaan ensisijai-

sesti kirkon jäsenten maksaman kirkollisveron tuotolla.

Toisen osan muodostaa keskusrahaston talous, josta katetaan joukko kansankirkon yhteisistä menoista, ensisijaisesti kansankirkon oma osuus muun muassa pappien ja rovastien palkoista. Keskusrahasto saa tulonsa niin sanotusta valtiollisesta kirkollisvero-osuudesta, joka on osa jäsenten maksamaa kirkollisveroa.

Kolmannen osan muodostaa valtion tulo- ja menoarvioesitykseen sisältyvä kansankirkolle myönnettävä valtionapu, jolla ensisijaisesti katetaan pappien ja rovastien palkka- ja eläkemenoja. Vuonna 2012 valtion tuki kirkolle oli noin 798 miljoonaa kruunua (noin 107 miljoonaa euroa). Pääosa tuesta kohdistui papiston palkka- ja eläkemenoihin.

1.3 Nykytilan arviointi

Hajanainen lainsäädäntö

Valtion korvausvelvollisuudesta evankelis-luterilaiselle kirkolle väestökirjanpito tehtävien ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja irtaimiston osalta ei säädetä laissa. Evankelis-luterilainen kirkko ei saa valtiolta erillistä korvausta väestökirjanpito tehtävien tai kulttuurihistoriallisten rakennusten ja irtaimiston ylläpidon hoitamisesta, vaan seurakunnille tulevan yhteisöverotuoton osuuden on katsottu olevan korvausta myös näiden yhteiskunnallistehdävien hoitamisesta.

Hautaustoimen kustannusten rahoittamisesta säädetään hautaustoimilain 22 §:ssä. Pykälän mukaan yleisten hautausmaiden ylläpidosta aiheutuviin kustannuksiin käytettävästä rahoituksesta on säädetty erikseen. Pykälässä tarkoitettulla rahoituksella viitataan seurakunnille tulevaan yhteisöverotuoton osuuteen.

Yhteisöveroa koskeissa säännöksissä tai niiden esitöissä ei ole kuitenkaan erikseen mainittu, mihin tehtäviin seurakuntien tulee yhteisöverotuotosta saamaansa osuutta käyttää. Evankelis-luterilaiselle kirkolle lailla osoitettujen tehtävien hoitamisesta aiheutuvien kustannusten korvaamisesta on merkintä ainoastaan hautaustoimilain 22 §:n viittaus-säännöksessä.

Voimassa olevasta verolainsäädännöstä ei käy ilmi, että seurakuntien yhteisöverotuoton kautta saama rahoitus olisi korvausta eräiden yhteiskunnallisten tehtävien hoitamisesta. Voimassa olevan lainsäädännön perusteella seurakunnilla ei ole myöskään lakiin perustuvaa velvoitetta käyttää yhteisöverotuoton kautta saamaansa rahoitusta lakisääteisten yhteiskunnallisten tehtävien hoitamiseen. Periaatteessa seurakunta voi käyttää saamaansa osuutta koko seurakunnan toimintaan.

Yhteisöverotuksen ongelmat

Yhteisöverokanta on muuttunut useasti viimeisten 20 vuoden aikana. Yhteisöverokanta oli alun perin 25 prosenttia. Korkeimmillaan se on ollut 29 prosenttia vuonna 2000 ja sittemmin sitä on alennettu kolme kertaa. Vuonna 2014 yhteisöverokanta on 20 %.

Myös evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnille tulevaa yhteisöverotuoton jako-osuutta on muutettu useita kertoja. Yhteisöverotuoton noustessa 1990-luvulla seurakuntien jako-osuutta alennettiin vähitellen. Alun perin vuonna 1993 osuus oli 3,36 prosenttia, mutta vuoteen 2000 mennessä osuus oli laskenut 1,63 prosenttiin. Jako-osuutta on vuoronperään alennettu ja korotettu 2000-luvulla. Vuonna 2014 osuus on 2,81 prosenttia, vuonna 2015 osuus on 2,71 prosenttia ja vuodesta 2016 osuus on 2,22 prosenttia.

Seurakunnille tulevaa yhteisöverotuottoa määrittää yhteisöverokannan ja seurakunnan jako-osuuden lisäksi yritysten tuloskehitys ja yritysten vuosittain Suomeen maksamat verot. Yhteisöverotuotto voi vaihdella merkittävästi vuosittain, vaikka evankelis-luterilaisen kirkon yhteisöveron jako-osuus pysyisikin tasaisena.

Evankelis-luterilaisten seurakuntien osuus yhteisöveron tuotosta jakautuu seurakuntien kesken siten, että puolet jaetaan samoin perustein kuin kuntien yhteisövero-osuus kuntien kesken ja puolet jaetaan kunnan asukasluvun perusteella. Seurakunnalle jaettu yhteisöverotuotto määräytyy siten osittain alueen yritysten maksamien yhteisöverojen sekä yritysten henkilöstömäärän mukaan. Tästä johtuen yhteisöverotulon merkitys seurakunnan

talouden kannalta vaihtelee eri seurakunnissa huomattavasti.

Yhteisöverotuotosta saatava osuus on seurakunnille vaikeasti ennustettava rahoitusmuoto. Koska yhteisöverotuoton katsotaan olevan korvausta valtiolta lakisääteisten yhteiskunnallisten tehtävien suorittamisesta, on rahoituksen vaihtelevuus vaikeasti perusteltavissa.

Seurakuntien oikeutta osuuteen yhteisöveron tuotosta voidaan tarkastella myös uskonnonvapauden kannalta. Nykyistä yhteisöverojärjestelmää ei ole pidetty uskonnon ja omantunnon vapautta loukkaavana muun muassa sillä perusteella, että yhteisöillä ja muilla oikeushenkilöillä ei ole katsottu voivan olla omaa uskontoa. Perusoikeudet kuuluvat lähtökohtaisesti vain luonnollisille ihmisille. Joissakin suhteissa perusoikeussäännökset voivat kuitenkin välillisesti ulottua myös oikeushenkilön taustalla olevan yksilön oikeuksiin.

Yhteisöverotukseen liittyvät ongelmat on todettu jo vuonna 2002 valtionvarainministeriön johtamassa työryhmässä. Seurakuntien yhteisöverosuuden korvaamista selvittävä työryhmä on mietinnössään (Valtionvarainministeriön työryhmämuistioita 9/2002) esittänyt, että evankelis-luterilaisten seurakuntien saama yhteisöverosuus korvattaisiin lakisääteisellä valtionapujärjestelmällä. Ehdotuksen tavoitteena oli järjestelmä, joka olisi kirkon kannalta yhteisöveron tuotto-osuutta vakaampi ja vähemmän riippuvainen taloudellisista suhdanteista.

Kustannusten kasvu

Hautaustoimen toimintakulut evankelis-luterilaisille seurakunnille ovat kehittyneet viime vuosina. Kustannusten arvioidaan kasvavan myös tulevaisuudessa. Vuonna 2012 hautaustoimen tuotot kattoivat hautaustoimen kuluista noin 16,2 prosenttia. Hautaustoimen kuluista jäi kattamatta 112,5 miljoonaa euroa.

Vuonna 2012 kirkkolain 17 lukuun lisättiin uusi 9 § (780/2012), jota on sovellettu vuoden 2013 alusta lähtien. Pykälän mukaan hautasijan luovuttamisesta ja hautaamiseen liittyvistä palveluista tulee periä maksut, joiden määrittämisessä otetaan huomioon seura-

kunnalle palvelun tuottamisesta aiheutuvat kustannukset. Muutoksen tavoitteena oli hautaustoimen maksujen erojen tasoittaminen seurakuntien välillä sekä se, että perittävät maksut vastaisivat entistä paremmin hautausmaiden hoitotasoa ja palvelujen laatua.

Vuonna 2013 kertyneistä hautaustoimen maksuista ei ole vielä julkaistu tilastoa, joten kirkkolain 17 luvun 9 §:n vaikutuksia hautaustoimen maksuihin ei ole voitu ottaa huomioon tätä esitystä valmisteltaessa.

Evankelis-luterilaisten seurakuntien hautaustoimen kulut ja tuotot vuosina 2007–2012 miljoonaa euroa.

Vuosi	Kulut	Tuotot	Nettokulut
2007	119,2	17,7	101,6
2008	123,0	18,6	104,4
2009	126,0	19,6	106,4
2010	129,3	20,0	109,3
2011	133,8	19,7	114,1
2012	134,3	21,8	112,5

Lähde: Kirkkohallitus

Seurakuntien tarjoamat hautaustoimipalvelut eivät ole rajattu vain evankelis-luterilaisen kirkon jäsenten käyttöön. Seurakunnilla on velvollisuus palvella myös evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuulumattomia henkilöitä, jotka eivät maksa kirkon jäsenyyteen perustuvaa kirkollisveroa.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1 Tavoitteet

Uudistuksen tavoitteena on selkeyttää voimassa olevaa lainsäädännöllistä tilannetta niin, että laissa säädetään valtion velvollisuudesta korvata evankelis-luterilaiselle kirkolle hautaustoimen, väestökirjanpito tehtävien sekä kulttuurihistoriallisesti merkittävien rakennusten ja irtaimiston ylläpidon hoitaminen. Lain tavoitteena on sitoa valtion kirkolle myöntämän korvauksen käyttäminen nimenomaan hautaustoimen, väestökirjanpito tehtävien ja kulttuurihistoriallisesti merkittävien rakennusten ja irtaimiston ylläpidon hoitamiseen.

Uudistuksen tavoitteena on lisäksi säätää evankelis-luterilaiselle kirkolle tulevalle avustukselle kohtuullinen lähtötaso.

2.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Tämän esityksen pohjalla olevan valtionvarainministeriön johtaman virkamiestyöryhmän muistiossa esitettiin kolme vaihtoehtoista tapaa kompensoida niitä kustannuksia, joita evankelis-luterilaisille seurakunnille aiheutuu lakisääteisten yhteiskunnallisten tehtävien hoitamisesta.

Ensimmäisen mallin mukaan evankelis-luterilaisen kirkon osuutta yhteisöverosta korotettaisiin. Veroperusteisiin tehdyt muutokset kompensoitaisiin jako-osuutta tarkistamalla. Seurakuntien saama yhteisöveron tuotto olisi edelleen suhdanteista riippuvainen, mutta veroperustemuutokset eivät suoraan vaikuttaisi veron tuottoon. Tämän malliin mukaiseen ratkaisuun liittyy yhteisöverotuoton osuuden määrän vaikea ennustettavuus sekä rahoituksen suuruuden alenemismahdollisuus tulevaisuudessa. Tämän mallin mukaisessa vaihtoehdossa ei myöskään saavutettaisi tavoitetta lainsäädännön selkeyttämisestä ja valtion korvauksen kohdistamisesta nimenomaan lakisääteisten tehtävien hoitamiseen.

Toinen kustannusten korvaamiseksi esitetty malli on yleinen hautausoimimaksu. Tässä mallissa seurakuntien yhteisövero-osuus poistettaisiin. Hautausmaksua voitaisiin soveltaa kahdella vaihtoehtoisella tavalla. Ensimmäisen vaihtoehdon mukaan kirkkoon kuuluvat maksaisivat hautausmaksua sisällytettynä kirkollisveroon. Muut henkilöt maksaisivat hautausoimen maksua ansiotuloverotuksen yhteydessä. Maksun määräytymisperuste olisi sama kuin kirkollisverossakin, eli tietyn veroprosentin soveltaminen kunnallisverotuksessa verotettavaan tuloon. Toisen vaihtoehdon mukaan hautausmaksu erotetaan kokonaan kirkollisverosta ja Suomessa asuvilta kerättäisiin hautausmaksu tuloihin suhteutettuna maksuna veronkannon yhteydessä ansio- ja pääomatuloihin perustuen. Tässä mallissa valtion korvaus kohdistuisi pelkästään hautausoimeen.

Viimeisen ehdotettavan mallin mukaan evankelis-luterilaiselle kirkolle maksettaisiin

valtion budjetin kautta valtionapua. Seurakuntien yhteisöverotuoton osuudesta luovutettaisiin. Lisäksi tässä vaihtoehdossa evankelis-luterilaisilta seurakunnilta poistettaisiin osa seurakuntien verotuskustannuksesta, koska seurakunnat poistuisivat yhteisöveronsaajien joukosta.

2.3 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki eräiden yhteiskunnallisten tehtävien korvaamisesta evankelis-luterilaiselle kirkolle. Laissa säädettäisiin kootusti niiden yhteiskunnallisten tehtävien korvaamisesta, jotka on lailla osoitettu evankelis-luterilaisen kirkon hoidettavaksi. Nämä yhteiskunnalliset tehtävät ovat hautausoimi, väestökirjanpito-tehtävät ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja irtaimiston ylläpito.

Valtion maksama yhteiskunnallisten tehtävien korvaaminen kirkolle tapahtuisi kirkon keskusrahastolle maksettavan valtionavustuksen muodossa. Ehdotetulla valtionavustuksen tasolla on tarkoitus korvata kohtuullinen osuus lakisääteisistä yhteiskunnallisista tehtävistä. Tehtävien kokonaismääräinen korvaaminen ei ole perusteltua, sillä korvattavat toiminnot hyödyttävät osaltaan myös evankelis-luterilaista kirkkoa ja sen jäseniä. Kirkolle myönnettävä avustuksen määrä si-dottaisiin kuluttaja-hintaindeksiin.

3 Esityksen vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset

Määräraha eräiden yhteiskunnallisten tehtävien korvaamiseksi evankelis-luterilaiselle kirkolle osoitettaisiin opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokkaan. Avustuksen määrä olisi vuoden 2016 alusta 114 miljoonaa euroa. Tämän lisäksi kirkolta perittävistä verotuskustannuksista vähennettäisiin 6 miljoonaa euroa.

Samassa yhteydessä valtion yhteisöverotuotot lisääntyisivät. Evankelis-luterilaiselle kirkolle tulleen yhteisöverotuoton osuus on vaihdellut vuosina 2007–2012 95 miljoonasta eurosta 125 miljoonaan euroon. Uudistuksen valtiontaloudelliset vaikutukset olisivat neutraaleja.

Uudistus vähentäisi seurakuntien taloudellisen aseman suhdanneherkkyyttä. Lisäksi seurakunnille tuleva avustus yhteiskunnallisten tehtävien hoitamiseen tulisi määrältään ennakoitavaksi, kun avustuksen lähtötasosta olisi säädetty laissa. Uudistus selkeyttäisi nykyistä tilannetta myös niin, että valtion korvaus ei tulisi enää verotusjärjestelmän kautta suoraan yrityksiltä seurakunnille.

Lakiehdotus on osa uudistusta, jossa evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkon seurakuntien osuus yhteisöverosta poistettaisiin. Evankelis-luterilaisen kirkon yhteisöverotuoton osuus korvattaisiin lakisääteisellä valtionavustuksella. Uskonnollisille yhteisöille myönnettäisiin 1 miljoonan euron lisämääräraha, josta ortodoksiselle kirkolle tulisi 87 000 euroa, joka vastaa ortodoksiselle kirkolle tulleen yhteisöverotuoton jako-osuuden keskiarvoa viimeisten viiden vuoden aikana.

Uudistus selkeyttäisi nykyistä verojärjestelmää, jossa osa yhteisverotuotosta ohjataan seurakuntien käyttöön.

Vaikutukset seurakunnille

Uudistus merkitsisi muutoksia tulojen jakautumiseen seurakuntien välillä. Valtionavun jakaminen seurakunnille ei voisi tapahtua samoin perustein kuin yhteisöverotuoton osalta. Täsmälliset vaikutukset riippuvat tarkemmista jakoperusteista, mutta voidaan arvioida, että uudistus merkitsisi tulosiirtoa erityisesti pääkaupunkiseudun suurilta seurakuntayhtymiltä muille seurakunnille. Avustuksen myöntäminen kirkon keskusrahastolle edellyttäisi käytännössä kirkon keskusrahastojärjestelmän uudistamista.

Ehdotetun mukainen valtionavustusjärjestelmä varmistaisi, että valtion kirkolle myöntämä rahoitus kohdistuisi evankelis-luterilaiselle kirkolle lailla osoitettujen yhteiskunnallisten tehtävien hoitamiseen. Seurakunnilla olisi tulevassa järjestelmässä paremmat mahdollisuudet kehittää toimintaansa hautaustoimen, väestökirjanpitotehtävien ja kulttuurihistoriallisesti merkittävien rakennusten ja irtaimiston ylläpidon osalta.

4 Asian valmistelu

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelmaan on kirjattu tavoite löytää ratkaisu seurakuntien yhteiskunnallisten tehtävien aiheuttamien velvoitteiden korvaamiseksi. Hallitusohjelman toteuttamiseksi perustettiin valtionvarainministeriön johtama virkamiestyöryhmä selvittämään Suomen evankelis-luterilaisten ja ortodoksisen seurakuntien sekä muiden rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien yhteiskunnalliset tehtävät ja niistä aiheutuvat kustannukset sekä esittää vaihtoehtoisia tapoja, joilla valtio voi osallistua kustannusten kattamiseen. Selvitys tehtiin valtiovarainministeriön sekä opetus- ja kulttuuriministeriön sisäisenä virkamiestyönä. Työryhmässä asiantuntijoina olivat edustaja evankelis-luterilaisesta kirkosta ja ortodoksisesta kirkosta. Työryhmämuistio asiasta valmistui lokakuussa 2013.

Seurakuntien yhteisövero-osuuden korvaamista lakisääteisellä valtionavustuksella koskevaa uudistusta on käsitelty kokonaisuudessaan talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa 4.3.2013. Talouspoliittinen ministerivaliokunta hyväksyi kokouksessaan, että opetus- ja kulttuuriministeriössä valmistellaan lakiluonnos seurakuntien lakisääteisestä valtionavustuksesta ja valtiovarainministeriössä valmistellaan lakimuutos, jolla seurakuntien osuus yhteisöverosta poistetaan, mikäli myös kirkko puoltaa uudistusta.

Työryhmämuistiosta ja lakiluonnoksesta eräiden yhteiskunnallisten tehtävien korvaamisesta evankelis-luterilaiselle kirkolle pyydettiin lausunto evankelis-luterilaiselta kirkolta, ortodoksiselta kirkolta ja suurimmilta rekisteröidyltä uskonnollilta yhdyskunnilta. Evankelis-luterilainen kirkko esitti lausuntonaan seuraavaa:

Esitys on valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriössä yhteistyössä valtionvarainministeriön kanssa.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Ehdotettu laki evankelis-luterilaisen kirkon eräiden yhteiskunnallisten tehtävien korvaamisesta on osa uudistusta, jolla seurakuntien yhteisöverotuoton osuus poistetaan ja korvataan valtionavustuksen muodossa myönnettävällä avustuksella. Lakiehdotus liittyy hal-

lituksen esitykseen eräiden verolakien muuttamisesta, jolla seurakuntien yhteisöverosuus poistetaan ja evankelis-luterilaiselta kirkolta perittävien verotuskustannusten määrää alennetaan noin 6 miljoonaa euroa.

Uudistuksen yhteydessä uskonnollisille yhteisöille myönnetään 1 miljoonan euron lisämääräraha, josta tulisi 87 000 euroa ortodoksiselle kirkolle.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1§. Tarkoitus. Pykälän mukaan lain tarkoituksena olisi korvata evankelis-luterilaiselle kirkolle hautaustoimeen, väestökirjanpitoon sekä kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja irtaimiston ylläpitoon liittyvät laissa säädetyt tehtävät. Korvattavat yhteiskunnalliset tehtävät osoitetaan evankelis-luterilaisen kirkon hoidettaviksi hautaustoilain 3, 4 ja 5 §:ssä, väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain 48 §:ssä sekä rakennusperintölain 2 §:n ja kirkkolain 14 luvun 5 §:ssä.

Ehdotetusta lainsäädännöstä kävisi selkeästi ilmi, mitä kirkon hoitamia yhteiskunnallisia tehtäviä valtio rahoittaa. Ehdotettu muutos selventäisi nykyistä tilannetta, jossa seurakunnilla ei ole lainsäädäntöön perustuvaa velvoitetta käyttää yhteisöverotuoton kautta saamaansa osuutta kirkolle osoitettujen lakisääteisten tehtävien hoitamiseen.

2 §. Valtionavustuksen muoto ja määrä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kirkolle maksettavan korvauksen muodosta. Pykälän 1 momentin mukaan korvaus yhteiskunnallisten tehtävien hoitamisesta maksettaisiin valtionavustuksen muodossa. Koska korvaus maksettaisiin kirkolle vuosittain kertamaksuna, kuntien rahoituksen sovellettava valtionosuusjärjestelmä ei sovellu kirkolle maksettavan korvauksen muodoksi.

Avustus myönnettäisiin opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokasta yleisavustuksena. Avustusta voitaisiin myöntää talousarvioon otetun määrärahan rajoissa. Valtionapu olisi yhteisöveroa vakaampi tulolähde seurakunnille ja vähemmän riippuvainen taloudellisista suhdanteista tai alueen elinkeinoelämästä.

Uudessa lainsäädännössä kirkolle tuleva korvaus ei enää perustuisi yhteisöiltä verotettavaan tuloon. Näin valtion kirkolle maksamaan korvaukseen ei liittyisi enää ongelmallisuutta koskien kirkon rahoittamista yhteisöiltä perittävän verotuksen kautta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin myös siitä, että tämän lain mukainen valtionavustus maksettaisiin kirkon keskusrahastolle. Koska kirkon keskusrahasto on itsenäinen oikeus-

henkilö, sen tulee toimia myös valtionavustuksen virallisena hakijana.

Tällä hetkellä evankelis-luterilaiselle kirkolle tuleva yhteisöverotuoton osuus maksetaan suoraan seurakunnille. Uudessa järjestelmässä evankelis-luterilaisen kirkon tulee kuitenkin huolehtia valtionavustuksen jakamisesta seurakuntien kesken. Tämä tehtävä annettaisiin kirkon keskusrahastolle.

Kirkon keskusrahaston tulisi jakaa avustus seurakunnille perustuen yhteiskunnallisten tehtävien hoitamisesta aiheutuvien kustannusten jakautumiseen seurakuntien kesken. Evankelis-luterilaisen kirkon tulisi ohjeistaa seurakuntia tai seurakuntayhtymiä avustuksen kohdistamisesta tässä laissa tarkoitettujen yhteiskunnallisten tehtävien hoitamiseen. Ohjeistamisessa tulisi ottaa huomioon eri korvattavista tehtävistä aiheutuvien kustannusten suuruus seurakunnan sisällä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin evankelis-luterilaiselle kirkolle myönnettävän valtionavustuksen määrästä. Valtionavustuksen lähtötaso vuoden 2016 alusta olisi 114 miljoonaa euroa. Tämän lisäksi evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnilta perittyjä verotuskustannuksia alennettaisiin noin 6 miljoonalla eurolla, koska seurakunnat eivät enää olisi yhteisöveron veronsaajia. Avustuksen määrää voidaan pitää kohtuullisena korvauksena evankelis-luterilaisen kirkon hoitamien yhteiskunnallisten tehtävien korvaamiseksi. Valtionavustus olisi sidottu kuluttajahintaindeksiin, joka kuvaa Suomessa asuvien kotitalouksien Suomesta ostamien tavaroiden ja palveluiden hintakehitystä.

3 §. Valtionapuviranomainen. Valtionapuviranomaisena tässä laissa tarkoitettussa valtionavustuksessa olisi opetus- ja kulttuuriministeriö.

4 §. Valtionavustuslain soveltaminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että tässä laissa tarkoitettuun valtionavustukseen sovellettaisiin valtionavustuslain säännöksiä valtionavustuksen myöntämisestä ja maksatuksesta, käytöstä ja valvonnasta, palauttamisesta ja takaisinperinnästä sekä tiedoksiannosta ja muutoksenhausta.

5 §. Voimaantulo. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2015.

Lakia sovellettaisiin 1 päivänä tammikuuta 2016 alkaen.

2 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevan voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2015. Lakia sovellettaisiin 1 päivänä tammikuuta 2016 alkaen.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

eräiden yhteiskunnallisten tehtävien korvaamisesta evankelis-luterilaiselle kirkolle

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tarkoitus

Tässä laissa säädetään hautaustoimeen, väestökirjanpitoon sekä kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja irtaimiston ylläpitoon liittyvien laissa säädettyjen tehtävien korvaamisesta evankelis-luterilaiselle kirkolle.

2 §

Korvauksen määrä ja muoto

Korvaus suoritetaan valtionavustuksen muodossa kirkon keskusrahastolle valtion talousarvioon 1 §:n mukaista tarkoitusta varten otetusta määräraahasta.

Valtionavustuksen määrä on vuodesta 2016 alkaen 114 miljoonaa euroa. Avustusta korotetaan vuosittain kuluttajahintaindeksin perusteella.

3 §

Valtionapuviranomainen

Valtionapuviranomainen tämän lain mukaisen valtionavustuksen käsittelyssä on opetus- ja kulttuuriministeriö.

4 §

Valtionavustuslain soveltaminen

Tässä laissa tarkoitettuun valtionavustukseen sovelletaan seuraavia valtionavustuslain (688/2011) säännöksiä:

- 1) 3 luvun säännöksiä valtionavustuksen myöntämisestä ja maksamisesta,
- 2) 4 luvun säännöksiä valtionavustuksen käytöstä ja sen valvonnasta
- 3) 5 luvun säännöksiä valtionavustuksen palauttamisesta ja takaisinperinnästä
- 4) 7 luvun 33 §:n ja 34 §:n säännöksiä tiedoksiannosta ja muutoksenhausta

5 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2015.

Lakia sovelletaan 1 päivä tammikuuta 2016 alkaen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20__ .

Helsingissä _____ päivänä _____ kuuta 20__

Pääministeri

JYRKI KATAINEN

Sisäministeri *Päivi Räsänen*